

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BORÓS GYÖRGY.

*A székelykeresztúri
unitárius gazdasági iskola növendékei
az 1931/32. tanévben.*

Kelencsér Sajtó ut
1000
Str. Julie Marie

Gazdasági iskolánk első éve.

A székelykereszturi unitárius téli gazdasági iskola első osztálya a téli félévet április 15-én befejezte s a növendékek az elméleti vizsgát szép sikerrel letették. Most az iskolában szerzett ismereteket szülei gazdaságában hasznosítják és szaktanárunk ott meglátogatja őket, hogy a további gyakorlati utmutatásokat megadja. A nyáron még időnként visszajönek Kereszturra és segítnek verejtékükkel, munkájukkal az iskola gazdasági épületének felemelésében, ősszel pedig a második osztályt folytatják. Annak elvégzése után, hisszük, hogy mindannyiok egy-egy apostola lesz falujában a gazdasági ismeretek terjesztésének. Örömmel szemléljük képtüket és megnyugvással gondolunk arra, hogy annyi sorscsapás között az isteni gondviselés éppen a mi kis egyházunkat részesítette abban az áldásban, hogy amikor főgimnáziumaink a legnagyobb nehézségekkel küzdenek s tanulók a megváltozott viszonyok folytán az életben alig tudnak elhelyezkedni, — olyan intézetet állíthattunk fel, amelyre a mostoha körülmények közt a legnagyobb szükség van s amelynek kisebbségi sorsunkban a legnagyobb fontossága és értelme van. Bizalommal gondolunk a Romániában most egyetlen magyar tannyelvű gazdasági iskolánk uttörő munkájának arra az eredményére is, hogy csapásoktól sújtott soraiban megritkult középosztályunk meggyöngült erejét a hasznos ismeretekben s ennek következtében anyagi jólétben gyarapodó kisbirtokos hiveink fogják pótolni és lesznek egyházunk fenntartó oszlopai.

Október 15-én a gazdasági iskola már két osztályos lesz és ezzel teljessé épül ki. Iránta a másvallásúak körében is nagy érdeklődés nyilvánul mindenfelé s előre látható, hogy őszire az első osztályba többen fognak jelentkezni, mint amennyit a szabályzat szerint oda felvenni lehet. Éppen ezért azt ajánljuk, hogy azok a szülők, akik gyermekeiket az iskola első osztályába felvétetni kívánják, minél előbb küldjék be írásbeli jelentkezésüket az iskola igazgatóságához. A szabályzat szerint a felvételnél előnyben részesülnek a 16—20 éves ifjak, továbbá azok, akiknek szülei közismert jó gazdák. Az iskola rendes tanulói lehetnek az olyan 14—30 éves növendékek, akiknek, illetve szüleiknek legalább 2 hold mezőgazdasági ingatlana van, legalább 4 elemi osztályt végeztek, egészségesek, munkaképesek és kifogástalan viselkedésűek. Az életkort anyakönyvi kivonattal, a földbirtokot és kifogástalan viselkedést községi előljárósági bizonyítvánnyal, a négy elemi osztály elvégzését, vagy esetleg nagyobb képesítést iskolai bizonyítvánnyal s az egészségi állapotot orvosi bizonyítvánnyal kell igazolni; ez utóbbit pótolhatja a gazdasági iskola orvosának vizsgálata is. A 20 éven felüli növendékek nem lakhatnak az intézetben, de ételmezést ott kaphatnak, míg a 20 éven aluliak bennlakást is. Az iskolai díjak mérsékeltek és legnagyobb részben terményekkel, élelmiszerekkel is be lehet szolgáltatni. Az erről szóló részletes felvilágosításokat később fogjuk

közölni. A mindkét osztályt elvégzett növendékek az egy éves katonai szolgálat kedvezményében részesülnek az iskola nyilvánossági jogának megadása után, amit a miniszterium az elért szép eredményekre tekintettel már a folyó év őszére kilátásba helyezett.

A gazdasági épületeket még a nyár folyamán felépítik, a gazdálkodáshoz szükséges földterület is rendelkezésre áll s a székelykereszturi főgimnázium testvéri szeretettel bocsátja rendelkezésre a gazdasági iskola részére szükséges újabb helyiségeket. Isten áldása kíséretében továbbra is e szükséges és hasznos intézetünk működését, vezetőségének, tanárainak odaadó munkáját s tanulóinak szorgalmát és igyekezetét! M. L.

TŰZHELY MELLETT

Tudomány és szabadakarat.

Erről a két igen fontos tárgyról adott érdekes nyilatkozatot Compton A. Artur professzor, a Nobel díjjal is kitüntetett kiváló tudós, a *The Scientific American* c. folyóiratban. Megállapításai nemcsak érdekesek, hanem igen tanulságosak is nálunk, unitáriusoknál különösen nagy fontossággal bírnak. A legtöbb tudós úgy beburkolja mondanivalóját a tudományos szakkifejezések utvesztőibe, hogy a végén nem tudjuk, mit akar mondani. Ez a nyilatkozat azonban annyira érthető módon történt, hogy szavait félremagyarázni, vagy meg nem érteni: lehetetlen. Annál inkább sietünk hát olvasóink számára főbb vonásaiban ismertetni ezt a nyilatkozatot.

A tudomány meghatározásával kezdi Compton professzor mondanivalóját. „A tudomány az igazság keresése s azon az elven alapszik, hogy ez a világ, amelyben élünk, megbízható, örök törvények szerint halad.” A tudomány szelleme emelte a fehér embert vezető pozíciójába.

„Kína a XIII. században messze megelőzte még Itáliát, amely pedig a fehér ember kultúrájának akkor a legmagasabb fokán állott. Hét rövid század alatt azonban a nyugat annyit haladt, hogy ma már a kelet marad el messze mögöttünk. Miért? Miért nem haladt Kína is tovább? Miért van az, hogy Kublai Khán ideje óta ez a hatalmas nép alig haladt valamit?”

A feleletet hiába keressük abban a közkeletű frázisban, hogy a fehér ember tehetségesebb, mint színes bőrű testvérei. Peiping mellett láttam a kínai Nagy Falat. Hegyeken, völgyeken, folyókon át 1500 mértföldnyi hosszúságban húzódik ez a hatalmas alkotás. Olyan széles, hogy négy kocsi kényelmesen közlekedhetik rajta egymás mellett. Egészében véve olyan mérnök-technikai alkotás, amellyel a nyugati kultúra sem dicsekedhetik. Szó sem lehet hát arról, hogy a kínaiak ne volnának éppen olyan tehetségesek, mint a fehér emberek.

A nyugati haladást nem ennek, hanem egy eszmének kell a javára írunk, a tudomány eszméjének.

A tudomány eszméje, már most, nem egyéb, mint egy magatartás, amelyet mindenki elsajátíthat. Ez a magatartás abban a vágyban gyökerezik, hogy a világot és annak titkait megismerni és felhasználni akarjuk. Ez a magatartás aztán megnyilvánul abban, ahogyan az életet szemléljük, amilyen módszerrel annak titkait kutatjuk és szükségleteinkre felhasználjuk. Mindannak, amit modern civilizációnak nevezünk, ez a tudományos magatartás a létrehozója, jogosan mondhatjuk hát, hogy a fehér embert a tudomány szelleme juttatta vezetőpozíciójába.

A tudomány viszont csak ama feltevésen indulhat el, hogy az a világ, amelyet megismerni óhajt, megbízható törvények szerint halad. Nem is olyan régen ez a feltevés még nem volt elfogadott igazság. A gazda, akinek csűrbe ütött a villám, áldozatot mutatott be Zeusnak vagy Thornak, mert meg volt győződve, hogy a villámcsapás isteni bosszúból történt. Ma villámhárítóval védekezünk a villámcsapás ellen, mert ismerjük azt a törvényt, melynek alapján történik, sőt meg is szelidítjük a villámot, világítunk vele, gépek hajtására használjuk fel. Ez a modern vallásosság és régi babonák közötti különbség.

A tudomány sokkal több, mint kísérleti üvegekkel és megfigyelésekkel üzőtt játék. Azon az alapon elindulva, hogy a világ Isten állandó törvényei szerint él és halad, szellemileg is keresi az igazságot, Isten akaratát, amint az ezekben a törvényekben megnyilvánul. Így a tudomány volt egyik fősegítség a szabadelvű vallásosságnak, mely a babonákkal telített és kifacsart gondolkozásmóddal létrehozott dogmáktól megszabadította az emberiséget. Tudjuk, hogy az orthodox kereszténység dogmái a görög filozófia hatása alatt állottak elő. A görög filozófia pedig határozottan tudományellenes volt. Maga Sokrates volt az, aki korának tudományos próbálkozásait tönkre tette. A modern tudomány azt tanítja, hogy az eszmék és a célok — éppen mint a hó vagy a víz — atomokból tevődnek össze. Tehát, hogy mi magunk fejlesztjük ki eszméinket megszerzett ismeret-atomjaink összehasonlítása és összetevése által. Sokrates azonban azt tanította, hogy valami már belénk van téve, mint adottság s csak az működik bennünk tovább. Talán merésznek hangzik az az állítás, hogy Sokrates ölte meg a görög tudományt. Tény azonban, hogy egyik főtenyező volt a görög tudományosság lehetlenné tevésében, éppen úgy, mint Plátó és Nagy Sándor, aki hódító hadjárataiból khaldeai mágusokat és bűvészeket hozott magával, akik babonákkal telítették meg a görög gondolkozást. A görögök nem is tudták aztán soha összeegyeztetni a gondolatot az anyaggal éppen a fenti okok miatt.“

Most azután rátér a professzor a szabadakarat kérdésére. „Sokáig az volt a vélemény — mondja — hogy az ember csak játék a sors kezében, multja, átöröklése, környezete szabják meg

élete folyását.“ „Az embernek nem sokkal több szabad akaratot engedélyeztek, mint egy gőzmozdonynak, amely vezetőjének akaratára szerint áll vagy szalad.“

„Ujabbán a szabadakaratot az okozati törvény alapján tagadták meg. Azt tanította a fizika is, hogy bizonyos meghatározott körülmények meghatározott eredményeket hoznak létre. Ez az elv azonban megbukik az alábbi modern kísérletben. Ha szétbontjuk az X sugarat elektronokra (a legkisebb ismert részecskékre) azt fogjuk látni, hogy ezek az elektronok nem úgy viselkednek, amint vártuk volna. Megállapíthatjuk, hogy az okozati törvény tulajdonképpen csak valószínűségeen alapszik, mintegy a statisztikája az egyedek viselkedésének.

Ilyen és hasonló kísérletek azt bizonyítják, hogy az embernél is gondolkozása és cselekedetei nem feltétlenül következményei adottságainak. Az okozati törvény csak a legtöbb esetből levont utólagos általánosítás, statisztika s nem zárja ki a szabad akaratot.

Ez a megállapítás kiszabadítja abból a mechanisztikns elképzelésből az emberi szellemet, amelybe a filozófusok bezárták azt. Ha, annak idején, Demokritos birtokában lett volna modern kísérleteink eredményeinek, könnyen megcáfолhatta volna Sokratest s akkor a tudományos felvilágosodás százada kétezer évvel hamarabb következett volna be.“

Compton professzornak fenti felvilágosításai két alapvető unitárius elvnek szolgálnak bizonyosságul, a szabad kutatás és a szabad akarat elveinek s mint ilyenek, érdeklődésünkre tarthatnak számot.

Sz. I. S.

A jövő embere.

A mi falunkban is úgy, mint mindenütt, az a szokás, hogy vasárnap és más ünnepnapokon a hivek egy része már az első rangszóra gyülekezik a templom előtt, ahol aztán kisebb-nagyobb csoportokba verődve beszélgetnek, tanácskoznak és nem egyszer komoly kérdéseket és fontos ügyeket intéznek el.

Aki pedig hü barátjával és jó emberével jön össze, az a falu vagy az ország sok baja mellett, a saját nyomoruságáról és ezerféle gondjáról sem feledkezik meg. Őszintén kitarja, elmondja és elpanaszolja azt, ami lelkének fáj és hálásan veszi s szeretettel fogadja, ha a jó barátok az igazi részvét mellett még kellő tanácsal és helyes utbaigazítással is ellátják.

Igy történt ez a közelmúltban is.

Péter bá, meg az ő édes komája, Pista bácsi, már a kapunyitás előtt megérkeztek és a szokásos rövid üdvözlések után mindjárt beszédbe elegyedtek. Társalgásuk elég hangos volt, már megszűröl lehetett hallani, hogy kiről és miről beszélgetnek. Annak rendje és módja szerint letárgyalták az idők járását, a falu és az ország sok baját és végül elsírták, elpanaszolták a gazdaemberek ezerféle

nyomorúságát, a nagy adót, a méreg drága csizmát, ekét, cipőt, de még a cukrot és a gyufát is szóba hozták. És azután, mint akik jól végezték már a dolgukat, elhallgattak. De a csend és a nyugalom nem tartott sokáig, mert az öreg Pista bácsi, hogy időt is nyerjen és hogy lelkének nehéz sulyán is könnyítsen, mély sóhajtás és előleges köhintés után, közelebb hajolva jó komájához, ismét beszélni kezdett.

De most már nem a világ száz baját és a falu ügyeit emlegette, hanem a maga nyomorúságát, szenvedéseit és nehéz sorsát tárta föl és sirta el. Amit eddig takargatott és titkolt, azt most mind a nagy nyilvánosság elé terítette. Nem törődött senkivel és semmivel. Elmondotta és bevallotta őszintén, hogy mennyit szenved, hogy gyermekei, a fia és lánya úgy bánnak vele, mint egy oktalan állattal. Barmok között, az istállóban lakik és ott fogyasztja el a házi cifra asztal maradék kenyerét és kihűlt, sótalan híg levét.

Voltak ugyan sokan, akik egyelőre nem hitték, akik álomnak és valótlanágnak mondták mindazt, amit Pista bácsi olyan őszintén és olyan igazán adott elő. Sőt a távolabbiak még gúnyolódtak is akkor, amidőn szenvedéseiről és sok nyomorúságáról beszélt.

Pedig hát nem volt mese és nem volt hitetés a Pista bácsi beszéde. Igaz volt annak minden szava, mert a cifra külső mögött megvolt és megvan még most is az ő sok baja és szenvedése. Didereg és nélkülöz éppen úgy, mint a mostohán tova lóditott szegény koldus.

A szép ház nem az övé, a szép házban nincs otlhona. A tehénistálló az ő szállása. Ott fekszik és betegségében az édes gyermekek helyett a Szilaj és a Jámbor, a két jó öreg tehén kezeli és ápolja. Ez a jutalma a sok munkának és hálás elismerése annak, hogy övét egyszerre boldoggá tette. Az utódok így fizetnek, a gonosz örökösök így jutalmazták azt, aki kiméletet és mindenkítől megbecsülést érdemelne. És vajjon miért? Ki és mi az oka annak, hogy a gyermekek a legtöbbször ilyen hálátlanok és kegyetlenek? A világ, az élet vagy talán az emberek? Nem! ezek közül egyik sem. A gyermeki hálátlanságokért és késői mostohaságukért a legtöbbször maguk a szülők a felelősek. Azok a szülők, akik a mindennapi munka mellett vajmi keveset vagy pedig egyáltalán nem is foglalkoznak és nem is törődnek az ő gyermekeikkel. A sorsra, az utcára bizzák azoknak a nevelését és az amugy is mindenrehajló gyenge gyermeki lélek fejlődését. Pedig milyen más és jobb emberré nőné ki magát száz meg száz gyermek akkor, ha a számkivetéses és önkéntes nevelődés helyett, az iskola mellett egy tervszerűbb és módszeresebb családi gondozásban és nevelésben is részesülhetnének. Érzésük, akaratuk, cselekvésük mindig nemesebb, helyesebb és célszerűbb lenne. A gyakoribb érintkezés és a vele való foglalkozás a gyermeket már a kezdet után mindjárt nagyobb és erősebb ragaszkodásra és forróbb szeretetre ösztönzi. Ki ezen jó és erkölcsös tulajdonságainál fogva már az első adott alkalomkor

igyekszik a jót jóval és a szeretetet szeretettel viszonzni. Nem szemfényvesztésből és szokásból, hanem szent meggyőződésből cselekszik, igyekszik követni mindenkor és mindenben azokat, akik a szépre és a nemésre nemcsak szóval, de tettel is példát adtak és utat mutattak.

A jó nevelés, a helyes vezetés és a meleg, odaadó szülői gondoskodás a gyermekeket egy sokkal tisztultabb légkörbe, Isten közelébe emeli, ahol aztán, mint nemesebb lelkű és öntudatosabb ifjak mindig előljárók és utmutatók lesznek a jó cselekedetekben. A családi körön kívül pedig az iskolának is hű tanítványai. Munkaszere-tetükkel és törekvésükkel mindig buzdítólag hatnak, miáltal társaik, pajtásaik lelkivilágának erkölcsibb irányu fejlesztése mellett, a tanítást is kedvesebbé, a tanulást pedig kedveltebbé teszik. A családi otthon és az iskolán kívül, ott az utcán is kitűnnek, kiválnak példás magaviseletükkel és rendszeretükkel. Szerénységet és alázatosságot tanu-sítanak mindenkivel szemben. Nem lármáznak és nem civakodnak, nem verekednek soha senkivel. A koldust, a vándort éppen úgy, mint a gazdagot illő tisztelettel köszöntik és üdvözlők.

Szóval, egy jól nevelt és kezelt gyermek, mondhatom és állíthatom, mindennél többet érő kincs és becsesebb vagyon. A sors-csapásokban és a szenvedésekben ő, egyedül csak ő a vigasztalás. A gyengeségben erő és az elhagyottságban biztos támasz. Ezt a vagyont, ezt a kincset kellene, hogy biztosítsa magának minden szülő, mert a mindennapi kenyér és a cifra ruha mellett az alázatos lelkű, jó érzésű gyermek mindig csak öröm, mindig csak nagyobb boldogság és büszkeség lehet.

Az athéni anyák már évezredekkel ezelőtt fölismerték ezen igazság nagyságát és jóságát s félre téve minden egyebet, szívvél, lélekkel és akarattal mindig csak arra törekedtek, hogy gyermekeik-nek minél jobb, minél helyesebb nevelést adjanak, éppen úgy, mint korunk komolyabb és fennköltebb gondolkozású szülői, akik szintén félre állva és visszavonulva a jelen véres és minden ízében irtóztató hadszínterétől, csak egyért, a gyermekért élnek és áldoznak szüntelen. És milyen boldogok, amikor látják, hogy a meghozott munka és áldozat után a gyermek jó, szelíd, becsületes és engedelmes, de sohasem büszke és irigy.

Talán éppen ez utóbbi jellemvonások hiánya és teljes elmara-dása teszi boldoggá a gondos és szemfüles szülőket, látva azt, hogy a jóság és a szelidség mellett nincs ott a rossz, a tekete irigység, a kérkedő és fitymáló büszkeség. A gyermeki lélek ment azon veszedelmes, átkos szokásoktól, amelyek indító okai minden pernek, harcnak és bosszúnak.

Vannak ugyan szülők és családok, akik talán lefokozzák és lekicsinylik ezt az eredményt és haszontalan, hiába való fáradozás-nak ítélik és mondják a nevelői munkát is. Pedig mondom és állítom, hogy nincs igazuk, mert a legnagyobb jót és a legszebbet a világon mindig csak az tette és teszi, aki egy ártatlan, tiszta gyer-

meki lelket megment, megoltalmaz az elromlástól és a lesüllyedéstől. Az ilyen öntudatos, komoly, meggondolt szülőknek van vallása, hite, erkölcse és embersége. Az ilyenek Jézusnak, az igaz embernek a nyomdokain haladnak. Leereszkedők és alázatosak, szelidek és engedelmesek, hogy másokat is engedelmességre és alázatosságra szoktassanak és tanítsanak.

Ezek a nagyok és jó szülők, nevelők és gyámok igyekeznek mindig a családot és az iskolát, az érzést és az értelmet egymáshoz közelebb hozni, egymással úgy összeegyeztetni, hogy ezen társításból is társulásból a gyermek tudása és képességének fejlődése mellett nyerjen a család, az iskola és nyerjen maga a nagy társadalom is, de mindig többet és szebbet, mint a mit és mennyit nyerhetne egy ráerőszakolt parancs, vagy törvény által.

A célszerű és okos családi nevelés után pedig az így előkészített ifjút jó reménységgel és biztató hittel engedik és adják át az élet, a közös nevelés iskolájának. Mert tudják azt, hogy az ő nevelt gyermekük ott is éppen olyan kitartó, szorgalmas és hűséges lesz, mint a milyen volt a családi otthonban. A továbbhaladás és helyváltoztatás soha sem fog rontólag hatni rá. Nem lesz idegen és kellemetlen az új világ előtte. Egy-kettőre beleéli és beleképzeli magát az új helyzetbe s igyekszik a munkából a kellő részt kivenni és igazságosan megosztani.

Vagyis az eddigi csendes és biztatottból lesz a szüntelen dolgozó, alkotó és beszélő tanuló. Aki folytonosan hívja és nógatja nagyobb testvéreit és szülőit, hogy tanítsák, hogy foglalkozzanak vele.

És ha most kérését durván és mostohán visszautasítják, előbbutóbb, de elfásul és eldurvul, amikor aztán nemcsak a világot és a környezetet, de meggyűlöli magát a szülőt és a testvért is s mint aféle léha, henyélő, gonosz munkakerülő, csak bajt, szomorúságot és bánatot okoz mindenkinek.

Ha pedig kérése és kívánsága meghallgatásra talál, úgy a már előbb irt és mondott munkakedve, munkaszeretete, az erkölcsi érzések fejlődése mellett, még inkább fokozódik, még inkább nő.

Tehát mondhatjuk és állithatjuk, hogy a családi nevelés és gondos vezetés soha sem szünhetik meg. Annak az iskolai tanítással és tanulással mindig együtt kell hogy haladjon, hogy így a két intézmény egyesülése és társulásával végrehajtott öntudatosabb és tervszerűbb munka után elkövetkezendő jobb helyzetben és szebb világban, mindig szelidebb, becsületesebb, vallásosabb és megértőbb legyen maga a jövő embere is.

Lőrinczi Miklós.

.....

Körösfői Kriesch Aladár: A vallásszabadság kihirdetése című képe eladó. Értekezhetni az Unitárius Közlöny utján.

Egy sírdomb körül.

A napokban fölkutattam boldog emlékü *Murányi Farkas Sándor* sírját a budai farkasréti temetőben. Fájdalommal láttam, hogy az unitárius lelkipásztorok áldottszívü jóltevője jeltelen sírban pihen. Hozzátartozói elhaltak. A bádoglemezről a nevet lemosta az idők vihára. Csak a lemezt tartó fejfán álló számról lehetett a temetőiroda törzskönyvéből megállapítani, hogy kinek lakhelye az elhagyott sír.

Azt gondolom, az unitárius lelkipásztori kar nem engedheti meg, hogy annak a férfinak sírja, aki a mult század utolsó évtizedeiben egymagában gondolt az ifju lelkészekre — jeltelenül, elhagyottan álljon. *M. Farkas Sándor* 1894-ben ugyanis 1000 frtos alapítványt tett, hogy annak évi kamatából — amint adományozó iratában mondja — „az életbe minden anyagi segedelem nélkül kilépő ifju lelkésznek a kezdet nehézségeit némileg megkönnyitse és szent hivatásában első szükségletét: palástját, Bibliáját és imakönyvét beszerezhesse“.

Kis fizetéséből gyűjtötte egybe az 1000 forintot, „amely az áldozónak mindene“. Amikor 1899-ben a Papnevelő Intézet Önképzőköre örökös tiszteletbeli tagjának választotta, azt írja válaszában: „Az a tudat, hogy abban a főiskolában, ahol én egykor 1854—56-ban annyi nyomorral küzdöttem, van egy ifjusági kör, mely emlékemet késő időkben is kegyelettel fogja megőrizni és annak elgondolása, hogy minden évben lesz egy szegény ifju, ki szent hivatását aztán csekély áldozatom filléreivel kezdi meg, ajkán egy „Isten áldja meg“—gel adózna emlékemnek, bizony mondom megaranyozza hanyatló életem napjának végsugarait s hihetővé teszi előttem a halhatatlanságot, mert a jócselekedet élni fog örökké“.

Abban bizonyos vagyok, hogy a Theol. Akadémia önképzőköre kegyelettel őrzi emlékét *M. Farkasnak*, de látva az elhagyott sírt, azt gondolom, hogy az unitárius lelkészi kar önmagához méltóan cselekszik, ha a jeltelen sírt megjelöli és gondozza.

A sír gondozását magamra vállalom. A fejfát *Bartók Géza* polgárdi kollégámmal, mint akik annak idején részesültünk az alapítvány áldásában, megcsináltatjuk.

Ámde van a kegyelet gyakorlásának másik oldala is. Az alapítvány tőkénének visszaállítása. Kísérletet kellene tennünk az alapítvány újból leendő egybeadására. Ürmösi József kartársunk, aki a központban lakik, bizonyára készséggel vállalja a gyűjtés munkáját.*) Remélem, hogy nemcsak azok a kartársak, akik a *M. Farkas* alapítvány kamataiban részesültek, de minden unitárius kolléga kedves kötelességének ismeri, hogy évente néhány fillérral hozzájáruljon az alapítvány ujrateremtéséhez. Ez lesz a legszebb virág a budai temetőben pihenő *M. Farkas Sándor* sírdombján. **Barabás István.**

*) Készséggel vállalom s a lap jövő hónapi számában az erre vonatkozó tervem közlöm. **Ü. J.**

Dalárda-verseny Székelykereszturon.

Május 17-én zajlott le Székelykereszturon a székelykereszturi és székelyudvarhelyi unitárius egyházkör Dávid Ferenc-Egyleti dalárdáinak versenye. Ez a felemelő ünnepély olyan megmozdulás, amely minden figyelmet megérdemel s külső kereteiben is impozáns volt. Mintegy 10 dalárda jelent meg a versenyen, részben a Homoród mellékéről, részben pedig Székelykeresztur környékéről. Már a kora reggeli órákban festői népviseletben gyülekeztek a távol vidékről összejött dalosok, kiknek száma körülbelül 400-ra tehető, akikkel együtt az illető községekből még számosan jöttek el, mint hallgató-ság. Maga a verseny a székelykereszturi unitárius főgimnázium tornatermében zajlott le a termet szorongásig megtöltő óriási közönség jelenlétében. A Dávid Ferenc-Egylet képviselőjében Dr. Varga Béla az Egylet ügyvezető alelnöke jelent meg. Az Országos Magyar Dalosszövetséget Vajda Ferenc székelyudvarhelyi tiszteletbeli református esperes ur képviselte. A dalünnepet versenyen kívül a székelykereszturi főgimnáziumi ifjuság dalárdájának kifogástalan és precíz éneke vezette be Lőrinczy Géza tanár vezetése alatt. Megnyitó beszédet tartott Dr. Elekes Domokos egyházköri felügyelő gondnok. Rendkívül érdekes és tartalmas megnyitójában élénk színekkel ecsetelte a karéneklés nagy szükségességét s ebben a tekintetben ennek a versenynek nagy jelentőségét. Rámutatott arra, hogy míg más nemzetek, különösen a szlávok, mindig karéneklésben dalolnak, addig a magyarnak ez nem szokása, pedig éppen a karéneklésben mutatkozik meg a nép zenei érzéke és talentuma. Ezért van nagy jelentősége ennek a dalosversenynek. Üdvözölte a Dávid Ferenc-Egylet és az Országos Magyar Dalosszövetség kiküldötteit, akik megjelentek.

Ezután kezdetét vette a verseny, amely olyan magas zenei élvezetet nyújtott a nagyszámu közönségnek, amelyhez hasonlóan ritkán van alkalmunk gyönyörködni. A pompásan fegyelmezett dalárdák színes csoportjai a lehető legjobbat adták s mind a vezetőket, mind a buzgó dalosokat a legnagyobb hála és elismerés illeti meg azért a páratlanul értékes munkáért, amelyet végeztek a magyar dalkultúra érdekében. A verseny eredményei a következők: Kezdő férfi dalárdák versenyében első díjat nyert a homoródszentpáli Dávid Ferenc-Egylet férfikara Pálffy Ákos vezénylete mellett, amely megnyerte Dr. Boros György püspök ezüst vándorserlegét.

A második díjat a homoródmási férfikar nyerte meg Fülöp Domokos vezetése mellett. Megnyerte a Magyar Dalos Szövetség ezüst plakettjét. A haladó férfidalárdák között az első díjat a vargyasi dalárda nyerte meg Kiss Károly vezetése mellett s megkapta a kereszturköri Dávid Ferenc-Egylet ifjusági körök vándorzászlóját. A második díjat a kissolymosi férfikar nyerte meg Lőrinczy Elek vezetése mellett. Megkapta Knopp Vencel urnak, a korondi aragonit gyár igazgatójának ajándékát, egy aragonit órát. A harmadik díjat az alsóboldogfalvi férfikar nyerte meg Pap Sámuel vezetése alatt és

megkapta a Magyar Dalosszövetség bronzérmét. A kezdő vegyes dalárdák közül első díjat nyert a székelyderzsi dalárda Petres Albert vezetése alatt. Megkapta a Dr. Elekes Domokos felügyelő gondnok által adományozott ezüst serleget. A második díjat a székelykereszturi vegyeskar nyerte Fazakas Sándor vezetése mellett, megkapván Dr. Boros Györgyné diszkazettáját. Az alsóboldogfalvi vegyeskar dicsérő oklevelet kapott. A haladó vegyes dalárdák első díját az ujszékelvi vegyeskar nyerte meg, Fazakas Péter vezetése alatt. Megkapta a Dávid Ferenc Ifjúsági Körök vándorzászlóját véglegesen. A második díjat a szentmihályi vegyeskar nyerte meg Kádár Balázs vezetése alatt. Megkapta a Magyar Dalos Szövetség aranyplakettjét.

A versenyt követő estélyen a négy csoport győztes dalárdái énekeltek. Különösen a vargyasi dalárda szünni nem akaró tapsokban részesült a lelkes közönség részéről. Mind a dalosok, mind pedig vezetőik minden elismerést megérdemelnek. De megérdemli ezt a verseny rendezőse: Dr. Elekes Domokos felügyelő gondnok, Boros Jenő D. F. egyleti titkár és Ütő Lajos székelykereszturi lelkész, akik fáradhatatlan buzgalommal végezték a rendezés nehéz munkáját.

A dalosversenyt követő estélyen Bedő Emma énekművész nő énekelte Szentmártoni Kálmánné urnó zongora kísérete mellett. A művész nő fölünyes technikája és hangjának behizelgő kedvessége mély benyomást gyakorolt a hallgatóságra. Az estélyen Dr. Varga Béla tartott szabadelőadást a lelkek harmonijáról.

A dalosversenyt megelőzően délelőtt 10 órakor istentisztelet volt az unitárius templomban, hol Bálint Ödön h.-karácsonyfalvi lelkész-hirdette az ígét. Szerepeltek a szentábrahámi és a h.-szentpáli dalárdák. Az istentiszteletet a körü Dávid Ferenc Egylet évi tisztújító közgyűlése követte, ahol Dr. Szolga Ferenc tanár tartott elnöki megnyitót és Boros Jenő egyleti titkár tartott értékes beszámolót. A megejtett tisztújítás eredményeként elnöknek megválasztott Péterffy Albert ügyvéd, alelnöknek Ütő Lajosné és Boros Jenő, pénztárnoknak Dr. Szolga Ferenc, titkárnak Máthé Sándor, jegyzőnek Fazakas Sándor és egy 14 tagu választmány. Ebben a körben az egyleti élet fellendülése nagy reményekkel kecsegtet a jövőre, amiről az ujonnan választott tisztikar és választmány kezeskedik. Jelenvolt.

.....

Hymen. Barra Jolán Székelyudvarhely és Ajtay László Boldești, jegyesek. 1932. május 2. Gratulálunk és Istennek áldását kérjük egy boldog házasság megkötésére. — Zöld Piroska tanító-nő Szabéd és Györffy Pál tanár Marcsvásárhely, Szabédon házasságot kötöttek. Gratulálunk!

Pályázati hirdetés. A székelyudvarhelyi Unitárius Egyház-kör Pálffy Ákos homoródszentpáli énekvezér-tanító fia adományából 150.— leu pályadíjat tűz ki egy három szakaszos 6—8 soros esketési énekszöveg megírására. A pályázatok jelíges levéllel f. évi július hó 1-ig Balázs András espereshez küldendők.

Egyházi hírek.

Rovatvezető: ÜRMÖSSI JÓZSEF.

A cseh unitáriusok jubileuma. Csehországi unitárius testvéreinktől az alábbi levelet kapta E. K. Tanácsunk:

Prága, 1932. április 10.

Az erdélyi unitárius egyháznak:

Abból az alkalomból, hogy vallásos mozgalmunk 10-ik évfordulóját megünnepelni szándékozunk, van szerencsénk üdvözlőnket küldeni erdélyi testvéreinknek, azzal az őszinte kívánsággal, vajha mi nyomdokukba léphetnénk az erdélyi unitárius egyház hőseinek, akik mindnyájunknak vezető és világító fáklyái.

Mi nagy rokonszenvvel viseltetünk az Önök törekvése iránt s egyben erős hittel és tiszta felfogással tekintünk előre, bizván, hogy az Önök sajátos problémái megoldást nyernek és a szeretet és testvériség vallása előre fog haladni.

A csehszlovák unitáriusok nevében:

Capek V. J. elnök.

Roman H. titkár.

E. K. Tanácsunk örömmel vette tudomásul a jubileumot és püspök urat megbízta, hogy fejezze ki az Erdélyi ős unitárius egyház köszöntését és óhaját eszméink további sikere és diadalma felett.

Bukarestben élő unitáriusok összegyűjtése. Az a régi vágy és szükségyszerű kíváncsóság, hogy az ország fővárosában több száz számban élő unitárius testvéreinket, hiveinket összegyűjtsük s róluk lelkiileg — bár némileg — gondoskodhassunk, talán a megvalósulás felé közeledik. Ott tanuló főiskolai hallgatóink ifj. Mikó Imre, Vass Pál, Ébert Hajnalka, Gálfalvi János és Kiss Jenő aláírásával püspök urunk értesítést kapott, hogy a munkát megkezdték, a mozgalmat beindították és 102 család nevét irták össze és közelebbről összegyülekezést tartanak. Püspök ur nagy örömmel vette ifjaink ez igazi apostoli munkáját, főpásztori biztatása mellett áldását küldte az ifjak sikeres munkájára. Reméljük, hogy a további fejleményekről értesítést fogunk kapni közelebbről.

Lelkész-bucsuzó. Id. Máthé Lajos firtosváraljai lelkész, kinek nyugalombavonulásáról megemlékeztünk, április 24-én bucsuzott el egyházközsége hiveitől, kiknek hálája és szeretete kíséri a hűséges és lelkiismeretes lelkipásztort a méltán megérdemelt nyugalomba. Az E. K. Tanács és a püspök ur méltányoló elismerését és köszönetét az ünnepségen Katona Ferenc egyházköri esperes tolmácsolta. E helyen is kívánjuk, hogy Isten áldása, a jó egészség visszanyerése drága adományával, legyen kedves lelkész atyánkiával. Ezzel kapcsolatban említjük meg, hogy miután a firtosváraljai egyházközség eleget tett a lelkészválasztási törvény szabályszerű köve-

telményének, a főtiszt. püspök ur — a hívek óhajta szerint — Kozma Zoltán székelyszentmiklósi lelkészt Firtosváraljára kinevezte.

E. K. Tanács a középiskolák II-ik gimn. oszt. számára szükséges vallástani tankönyv megírásával Vári Albert főgimn. vallás-tanárt bizta meg.

Lelkészképesítő vizsga. F. évi április 27-én Ürmösi Gyula és Lőrinczi Gergely papnövendékek lelkészképesítő vizsgát tettek jó eredménnyel s ezzel a lelkészjelöltek sorába léptek.

A lelkes áldozatkészségnek szép példáját mutatja meg kükküllődombói egyházközségünk derék népe, midőn ebben a nehéz gazdasági helyzetben az iskoláért és a kulturáért meghozza azt az áldozatot, hogy a III-ik tantermet és ezzel kapcsolatban kultur-termet épít. Egyházi Képviselő Tanács elismeréssel és meleg köszö-
nettel vette tudomásul és hagyta jóvá a felterjesztett tervrajzot és költségvetést.

Karnagy- és kántor továbbképző tanfolyam. Énekve-zéreinket, lelkész és esetleg más érdekelt fiait értesítjük, hogy a Romániai Magyar Dalosszövetség 1932. június 26-tól július 24-ig négyhetes karnagy- és kántor-továbbképző tanfolyamot rendez Kolozsváron. Tantárgyak: zeneelmélet, összhangzattan, hangszerezéstan, formatan, zenetörténet, zeneesztétika, énekkari gyakorlat, művészi ének, egyházi ének, liturgia és orgona.

A tanfolyamon részt vehetnek a karnagyok, kántorok, lelkészek, tanítók, főiskolai hallgatók és mindazok, kik a zenében továbbképzést óhajtanak nyerni.

A tanfolyam részvételi díja 200 lei. A szállás négy hétre fejenkint 200 lei. Étkezés (ebéd és vacsora) naponként 24 lei. A hallgatók természetesen nem kötelesek az intézeti szállást és a tömegétkezést igénybe venni.

A karnagyok és kántorok kérhetik a dalárda, illetve az egyház anyagi támogatását.

A tanfolyam előadó rendes tanárai: Gokler Antal, Nemes Elemér, Tárca Bertalan, Veress Gábor dr., Willer József és Zsizsmann Rezső. Mint óraadó tanárok közre fognak működni: minden felekezet részéről egy-egy teológiai tanár, továbbá egy orvosprofessor, ki a gégeről fog szemléltető előadást tartani.

A tanfolyam szabad óráiban a kolozsvári muzeumokat, régi épületeket és gyárat fogjuk bemutatni. A tanfolyam végeztével befejező hangversenyt és a kolozsvári dalárdák közreműködésével dal-ünnepélyt fogunk tartani.

Felkérjük mindazokat, akik ezen a tanfolyamon részt óhajtanak venni, hogy ez iránti szándékukat legkésőbb folyó évi június 16-áig jelentsék be a következő címre: Romániai Magyar Dalosszövetség, Cluj, ref. kollégium.

Kolozsvár fürdőváros lévén, az ideutazásnál váltandó egész jeggyel vissza is lehet utazni. A jegyet, annak váltásánál alá kell

irni, Kolozsvárra érkezésnél megtartani s a visszautazáskor a kolozsvári állomási pénztárnál lepecsételtetni.

Pályázati hirdetés. Az Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa pályázatot hirdet a székelykereszturi téli gazdasági iskolánál folyó év októberétől kezdődően betöltésre kerülő második gazdasági szaktanári állásra. Pályázhatnak unitárius vallású, megfelelő képesítéssel bíró román állampolgárok. A pályázati kérések június hó 19-ig adandók be a nevezett tanintézet igazgatóságához, megfelelő okmányokkal felszerelve.

.....

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A kolozsvári Unitárius Teológiai Akadémia ifjusága május 9-én este Kollégiumunk dísztermében műsoros-estélyt rendezett a következő programmal: 1. Énekelt az Akadémia énekkara, *Útő Lajos* vezetése mellett. 2. Elnöki megnyitót mondott: *Iffy Kovács Lajos*. 3. Hegedült *Biliczky Piroska*, zongorán kísérte Braun Ferenc. 4. Ady költeményeket szavalt: *Szánthó Vilma*. 5. „Kereszténység és szociálizmus“ c. előadást tartott: *Darkó Béla*. 6. *Ady-Reinitz* dalokat énekelt: Bede Emil, zongorán kísérte: Mihályffy Irén konz. tanárnő. 7. Mécs László: Borkostolás c. verset szavalta: *Kovács Domokos*. 8. Bezárót mondott: *Dr. Varga Béla* theol. tanár.

A kolozsvári Unitárius Leányotthon előljárósága értesíti mindazon unitárius szülőket, akik közép- és főiskolában, vagy kenyérkereső pályán tanuló leányaikat az 1932—33. isk. évben a Leányotthonban óhajtják elhelyezni, hogy eziránti kérvényüket június hó 30-ig a Leányotthon előljáróságának címezve, az Unitárius gimnáziumhoz küldjék. *Ferencz József*, elnök.

A kolozsvári Unitárius Kollégium ifjusága május 8-án a kollégium dísztermében *zenedélutánt* rendezett. A műsoron az intézet vonós zenekara és az ifjusági dalosversenyen kitüntetett énekkaron kívül szerepeltek: *Iffy Nagy Zoltán* VII. o. (zongora) és *Iffy Márkos Albert* VII. o. (hegedü). Ez ünnepély megrendezéséért dicséret illeti: *Péterfy Istvánt*, az intézet fiatal zenetanárát, ki időt és fáradságot nem kímélve igyekszik megszerettetni az ifjúsággal a zenét: mint minden szép és jó ősforrását!

Theológiánk ifjusága május 1. és 2. napjain jólsikerült *missziós kirándulást* rendezett Tordára és a szomszédos Sinfalvára. Mindkét helyen istentisztelet vezette be a műsort, melyet aztán előadások, szavalatok és énekszámok tettek változatossá. A kiránduláson résztvett: *Dr. Kiss Elek* theol. tanár és családja is.

A lelkeszi munka elismerése. Lélekemelő, szép ünnepség zajlott le Brassóban március harmadikán, az Esperesi Vizsgálószték jelenlétében, a d. e. istentiszteleten. A Brassói Unitárius Egyházközség köztiszteletben álló lelkesze: Kovács Lajos 50-ik születésnapját érte meg e napon. Az ő tudta és akarata nélkül a Keblitanács, a

Nőszövetség, az Ifjúsági Egylet küldöttségileg képviseltette magát és szívből jövő, szívhez szóló szavakban adott kifejezést örömeinek, jó kívánalmainak és annak a mélységes szeretetnek, mellyel lelkészét szereti és elhalmozza. Szívbemarkoló képet nyújtott az a jelenet, mikor a küldöttségek a könnyekig meghatódott lelkésznek — érdemeinek elismerése és nagybecsülésük jeléül — átadták szép és értékes ajándékaikat. Mi mind, akik ott voltunk, megilletődéssel vettük tudomásul azt az örök igazságot, hogy a szeretetnek szeretet, a becsületességnek megbecsülés, a hűségnek ragaszkodás a jutalma és könnyes szemekkel fohászkodtunk az ég Urához, kérve az Ő áldását és megtartó jóságát hűséges és igaz szolgáljára, ki szívének önzetlenségével, becsületességével és kötelességtudásával annyi számos alkalommal vallotta Jézussal: „Én vagyok ama jó pásztor, ki étét adja az ő juhaiért“. Az Isten sokáig éltesse és áldja meg áldásainak bőségével!

Jelenvolt.

Irodalom.

Az 1931. évi Főtanács jegyzőkönyve most jelent meg nyomtatásban, dr. Varga Béla egyházi főjegyző gondos szerkesztésében. E jegyzőkönyvet könnyen kezelhetővé teszi a kettős — ülések szerinti és abc sorrendben készített — „tartalomjegyzék“ és „tárgy- és névmutató“. Híveink sok hasznos és egyházunk egyetemet érdeklő határozatról, mozgalomról és eseményről értesülhetnek belőle. Kapható az Iratterjesztőnél.

Szabadelvű Vallásos Értekezések. Szerkeszti: Szent-Iványi Sándor. Kiadja: az Unitárius Iratterjesztő Bizottság. Fenti címen új vállalkozás indult meg, melynek az a célja, hogy modern tárgyú és hangú értekezéseket adjon unitárius híveink kezébe. Az élet halad, új problémákat, helyzeteket, körülményeket vet fel, melyek között a hívő ember sokszor nem találja meg az utat. Szükség van tehát utmutatásra. Ez értekezések szép külalakban, olvasható, nagy betűkkel nyomva jelennek meg, áruk azonban mégis igen csekély. Hisszük, hogy olvasóközönségünk még a mai nehéz helyzetben is bizonyoságot fog tenni az ilyen célú és tartalmu kiadványok szükségessé mellett, azáltal, hogy megvásárolja azokat. Az első három szám már meg is jelent. Előkészületben van, neves egyházi íróink tollából, több más tartalmas értekezés. Az első három füzet:

I. Az Unitarizmus Lényege. Irta: Szent-Iványi Sándor. 48 old. Sokat irtak már arról, hogy mi különbözteti meg az unitárius vallást a többi keresztény vallástól. Ezt a különbséget a szentháromság és az Isten egysége, vagy Jézus istensége és embersége közötti összehasonlításban, tehát hitelvekben vélték megtalálni. Ez az értekezés az unitarizmus lényegét sokkal mélyebben keresi, mint a hitelvek s az erdélyi, angol és amerikai unitarizmus összehasonlítása kapcsán találja meg. Ára: 12 leu.

II. Az Unitarizmus Fejlődése. Irta: Szent-Iványi Sándor. 80 old. Az unitarizmus lényegét a történelmi fejlődés síkjában mutatja be. Fejezetek címei: Óskereszténység; Katholikus középkor; Humanizmus; Olasz unitarizmus; Erdélyi-, Lengyel-, Angol-, Amerikai unitarizmus. Ára: 15 leu.

III. Természettudomány és Vallás. Egy természettudós hite. Irta: Millikan A. Róbert. Fordította: Szent-Iványi Sándor. Ez értekezés írója a jelenkor természettudósainak egyik legnagyobbika. Véleménye a tudomány és a vallás viszonyáról, igen figyelemre méltó. Ára: 10 leu.

Mindhárom füzet kapható az Iratterjesztőnél.

Felhívás a lelkészekhez. Az Unitárius Szószék — jubileuma alkalmából — mintagyűjteményt szándékozik kiadni. Kéri tehát a szerkesztőség mindazon lelkész fiait, akik hozzájárulni akarnak a gyűjtemény anyagához, hogy imákat minél előbb küldjék be Sigmond József, lelkész-szerkesztőhöz, Székelyudvarhelyre.

Értesítés. Tisztelettel s egyben sajnálattal hozom mindazon érdeklődők nagybecsű tudomására, kik „Ime az ember“ című prédikációs kötetemet előjegyezni szívesek voltak, hogy jelzett munkám csupán sajnálatos és előre nem látott nyomdatechnikai akadályok miatt késik. Maradtam mély tisztelettel **W e r e s s Béla** unitárius lelkész.

Székely Gyula: Verses népmondák. Kiadja a D. F. E. Ifjúsági Köreinek Egyetemes Szervezete. Füssy, Torda 1932.78 old.

Élvezetes, jól gördülő verssorokban szerző 11 székely mondát dolgozott fel. Szentanna-tó, A Szentanna-tó tündérei, Maros és Olt, Réka királyné sirja, Vér és Forrás, Repsóné utja, A silt, A halál anyja, Benet ur és Mátyás diák, Kendefi Ilona, Firtos és Tartód: ezek a mondák. A könyvecskét, melynek ára csak 10 leu, úgy tartalmáért, mint költői stílusáért melegen ajánljuk olvasóinknak. Év végi jutalomkönyvnek, ajándéknak egyaránt alkalmas. Kapható az Iratterjesztőnél.

.....

Alapítói díj 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Küldjétek gyermekelleteket minél tömegesebben a székelykereszturi földműves iskolába!

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő címére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

<p>Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 Le! egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítódíj 1000 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztárhoz küldendő.</p>

Nyomatott „Grafic-Record“ könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Universităţii 8.